

C R I NOI

**RECENZIE ASUPRA MONOGRAFIEI „TIP DE OVINE KARAKUL
MOLDOVENESC CORPOLENT: TEORIA I PRACTICA CRE RII I
PERFEC ION RII”**

Autor Ion Buzu

Selec ia ovinelor din rasa Karakul a atins în prezent în lume un progres semnificativ, luând în considerare faptul c pia a mondial ofer pielicele de cea mai înalt calitate, gam larg de sortimente, precum i de culori, nuan e i colora ii.

Totodat , în întreaga lume, inclusiv în Republica Moldova, se desf oar activit i intensive de perfec ionare, în continuare, a tipurilor existente i de creare a noilor tipuri valoroase de ovine Karakul.

Concomitent, are loc perfec ionarea metodelor de selec ie, elaborarea bazelor teoretice i programelor practice concrete de ameliorare.

Generalizarea i utilizarea acestor cuno tin e tiin ifice este o condi ie important principial pentru dep irea dificult ilor fiec rui pas f cut ulterior spre atingerea scopului propus i, mai mult ca atât, pentru ob inerea unor progrese cât de cât semnificative pe fondalul rezultatelor înalte, realizate deja în selec ia ovinelor Karakul.

O confirmare ilustrativ a acesteia este monografia dlui Ion Buzu „*Tip de ovine Karakul Moldovenesc Corpulent: teoria i practica cre rii i perfec ion rii*” scris în baza generaliz rii cuno tin elor tiin ifice moderne în domeniul selec iei ovinelor din rasa Karakul i, preponderent, a cercet rilor tiin ifice proprii, efectuate pe parcursul a peste 35 de ani de activitate ca cercet tor tiin ific. În lucrare sunt elucidate i solu ionate problemele genetice de selec ie, creare i perfec ionare a tipului principial nou de ovine Karakul cu aptitudinea de produc ie pentru pielicele-carne-lapte.

Crearea tipului de ovine Karakul de productivitate mixt se deosebe te radical de scopul i metodele de selec ie a altor tipuri cunoscute din cadrul acestei rase. Dup cum reies din analiza multiplelor date bibliografice, tipurile de ovine Karakul sunt specializate, în principal, dup un singur caracter – produc ia de pielicele. Din aceste pozi ii, monografia recenzat nu are analogie atât în literatura tiin ific na ional , cât i în cea din str in tate. De aici se deduce i noutatea tiin ific principial a rezultatelor cercet rilor dlui Ion Buzu prin care se identific aportul lui în dezvoltarea bazelor tiin ifice de selec ie a ovinelor din rasa Karakul în general i a celor cu aptitudinea de produc ie pentru pielicele-carne-lapte, în special.

Autorul monografiei este cunoscut în republică și peste hotarele ei ca specialist remarcabil în domeniul creșterii ovinelor Karakul. Formarea lui este indispensabil legată de activitatea în calitate de cercetător științific, conducător al Filialei Moldovenești a fostului Institut Unional de Cercetări Științifice pentru Karakultur (or. Samarkand, Uzbekistan), șef al Departamentului Ovicultură al Institutului Național de Zootehnie și Medicină Veterinară, șef adjunct al Direcției Zootehnie a Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare al Republicii Moldova, autor și coautor al multiplelor publicații pe tematica selecției și tehnologiei ameliorării genetice a ovinelor, în special a celor Karakul, coordonator și prim-autor al lucrărilor de creare a noului tip intraracial de ovine Karakul Moldovenesc Corpolent, aprobat (omologat) și recunoscut de AGEPI, prin brevet de invenție (MD 3825 G2 2009.02.28), ca realizare nouă de selecție în zootehnie.

Posibil că întreaga lui activitate creativă, precum și talentul analitic de cercetător, au contribuit la prinderea profundă a autorului monografiei în problemele selecției ovinelor din rasa Karakul. Dacă luăm în considerare faptul că, pe mapamond, într-o perioadă de peste un secol, a fost acumulat un material enorm, extrem de valoros și divers în teoria și practica selecției ovinelor Karakul, putem să ne imaginăm dificultățile cu care s-a confruntat autorul în calea elaborării unei sinteze organice privind starea cunoștințelor în acest domeniu. Cu toate acestea, Ion Buzu s-a descurcat destul de bine, atingând obiectivul propus. Prin înregul textului monografiei este tendința autorului nu numai de a descrie materialul științific original acumulat, dar și de a contribui la concretizarea în elegerii și implementării în practică a metodelor și principiilor noi de selecție a ovinelor Karakul, și în particular, a celor de tip Moldovenesc pentru pielele-carne-lapte.

Textul monografiei este expus pe 513 pagini și cuprinde: cuvânt înainte, prefață, introducere, trei părți de bază, 27 capitole, rezumat, 7 anexe și bibliografie în număr de 228 surse. În primele 9 capitole ale părții întâi a monografiei sunt descrise istoria ameliorării ovinelor locale pentru pielele-lapte în condițiile Republicii Moldova, caracteristica raselor inițiale, standardul-scop, etapele și metodele de creare, precum și caracteristica tipului nou de ovine Karakul și eficiența lui economică de creștere și exploatare.

Prin rezultatele cercetărilor multianuale expuse în monografie, confirmate prin materialele omologării de stat și pașaportul realizării de selecție, a fost convingător argumentat că este creat un tip nou intraracial de ovine cu aptitudini pentru pielele-carne-lapte numit Karakul Moldovenesc. Ovinele acestui tip combină destul de reu atât productivitatea înaltă de pielele, carne și lapte. Astfel, spre exemplu, ponderea pielelelor de sortul 1 constituie în medie pe tip 68,5 %, iar în unele linii genealogice – 86,8 %, comparativ cu 15 – 21 % la tipul vechi „u ca”. Pe lângă aceasta, la vârsta adultă, masa corporală a berbecilor constituie în medie 90,3 kg, a oilor-matcă – 51,9 kg, iar producția de lapte – 76,1 kg/lactație, ceea ce este, comparativ cu tipul vechi „u ca”, utilizat în calitate de formă maternă, mai mare decât masa corporală cu 50,5 %, respectiv, 22,7 %. După producția de lapte, oile acestui tip depășesc standardul rasei Karakul de tip asiatic cu 52,2 %.

În cadrul tipului nou au fost create elemente structurale active în plan de selecție, reprezentate de 3 linii de berbeci de elită, de diferite culori ale învelișului piulos al

pielicelelor i alte caractere specifice (ponderea pielicelelor de sortul I, masa corporal etc.): linia neagr „Corpulent 7094”, brum rie „Delicat 2049” i sur „Buhar 7001”. Existen a lor creaz o diversitate genetic suficient , ce permite atât în prezent, cât i în perspectiv perfec ionarea cu succes a tipului nou, revelarea unor noi grupe genetice de ovine cu particularit i sporite de calitate i productivitate.

Nu mai pu in important este faptul c , popula ia animalelor de tip nou se caracterizeaz printr-o structur original a fondului genetic, comparativ cu rasele parentale ini iale, care a fost revelat prin 7 sisteme ale grupelor sanguine i 26 genotipuri ale locusurilor microsateleli. Prin aceasta, popula ia de ovine de tip nou este mai asem n toare cu fondul genetic al ovinelor locale u ca, decât al ovinelor Karakul asiatic, ceea ce e foarte important pentru asigurarea unei adaptabilit i sporite a animalelor de tip nou la condi iile locale de mediu.

Partea a doua a monografiei prezint , de asemenea, un interes deosebit. Aceasta este consacrat evalu rii calit ii mieilor dup complexul de caractere (regiunile corporale, manifestarea de ras , conforma ia corporal , modelul mieilor de tip solicitat etc.) descrise în capitolele 10-13 i 16-18, precum i calit ii pielicelelor dup astfel de caractere i însu iri cum sunt: culoarea, nuan a i colora ia înveli ului pilos, calit ile buclajului, fibrelor, dermei i însu irile comerciale ale lor, descrise în capitolele 14-15 i 19-21. Aici, autorul elucideaz i eviden ieaz problematica metodologiei evalu rii calit ii mieilor i pielicelelor Karakul i, în baza acesteia, propune un ir concret de m suri, menite s completeze substan ial vacuumul de cuno tin e i s ridice nivelul bazelor tiin ifice al acestei evalu ri. În particular, sunt eviden iate în total 48 de caractere i însu iri morfoproductive care sunt examinate i apreciate la bonitarea mieilor Karakul.

Totodat , con tinentizând faptul c acest ir de caractere i însu iri este prea numeros pentru eficientizarea selec iei, autorul a cercetat i a analizat întreg complexul de leg turi corelative ale acestora, demonstrând c caracterele i însu irile calitative ale mieilor Karakul pot fi grupate în unele caractere sintetice, reducând substan ial num rul acestora pân la 7, dup care s-ar putea efectua selec ia la bonitare.

În monografie sunt detaliat dezv luite legit ile eritabilit ii i corela iilor caracterelor i însu irilor ce condi ioneaz calit ile pielicelelor Karakul, apreciindu-se în fiecare caz rolul eredit ii i mediului. Apreciind aceste elemente în totalitate i în leg turi reciproce, cu consideren a factorilor de mediu, autorul propune scopul i argumenteaz tiin ific un oarecare „maximum calitate”, exprimat într-un tip ideal concret. În continuare, evalueaz rezultatele diferitelor metode de selectare i împerechere a animalelor în scopul determin rii variantelor optime, care asigur mai bine ob inerea tipului ideal. Astfel, fundamenteaz tiin ific modelul tipului, metodele i principiile cre rii lui. Printr-o examinare atent , acestea pot fi concise în zonalitatea modelului, c utarea leg turilor între caracterele anatomo-morfologice, deducerea oportunit ii din multitudinea formelor, orientarea spre forma tipic etc.

În esen , este vorba de un model al tipului, ca un proiect fundamentat tiin ific, care indic combina iile de caractere i însu iri ce trebuie s posede ovinele Karakul de tip nou i metodele necesare de aplicare pentru asigurarea nivelului preconizat de productivitate i calitate a produc iei.

Comparativ cu experien a altor cercet tori, în care elaborarea modelului tipului

(rasei), ca scop al selec iei, se efectueaz tradi ional, pân în prezent, reie id din productivitatea realizat (deja atins) i se manifest prin eliminarea factorilor ce limiteaz calitatea produc iei la tipurile existente, abordarea dlui Ion Buzu a metodologiei de creare a tipului nou de ovine este una principial nou i important , atât sub aspect teoretic, cât i aplicativ, dac lu m în considerare faptul c modelul tipului este apreciat ca un început organizat al procesului de creare a raselor i în func ie de gradul de fundamentare tiin ific a acestuia, depinde corectitudinea alegerii materialului biologic ini ial i a metodelor de selec ie pentru ameliorarea lui.

Exprim încrederea c materialele expuse i solu iile propuse de autor în monografie completeaz evident deficitul de cuno tin e în domeniu i vor contribui, prin aceasta, la elaborarea modelului tipului ideal de nivel nou al calit ii, ca o etap principial important a procesului de selec ie.

Deosebit de actuale sunt rezultatele cercet rilor multianuale prezentate în partea a treia a monografiei (cap. 22-27), referitoare la selec ia ovinelor adulte, cum sunt: metodele evalu rii valorii de pr sil (testarea genotipic) a animalelor (oilor, berbecilor i tineretului ovin), bazându-se pe manifestarea fenotipic a caracterelor productiv-utile ale descenden ei lor i elaborarea, în baza acesteia, a indicilor complec i de selec ie, ce includ principalele caractere de selec ie - produc ia de lapte, masa corporal i calitatea pielicelei.

Potrivit opiniilor generale ale selec ionerilor zootehni ti, selec ia animalelor i potrivirea perechilor pentru reproduc ie dup indicii complec i de selec ie se deosebe te avantajos fa de toate metodele selec iei dup complexul de caractere existente în prezent, cum sunt: metoda selec iei în tandem i metoda selec iei dup limitele independente.

Efectuând o caracteristic general a monografiei, urmeaz s subliniez c această lucrare a dlui Ion Buzu „*Tip de ovine Karakul Moldovenesc Corpolent: teoria i practica cre rii i perfec ion rii*” poart un caracter tiin ific fundamental, iar rezultatele cercet rilor efectuate se deosebesc printr-o integritate finalizat i sunt redade la un nivel înalt de profesionalizm tiin ific. Cartea are o orientare distinct tiin ifico-aplicativ i poate servi selec ionerilor în calitate de baz metodic atât la descrierea realiz rilor de selec ie în zootehnie i prezentarea lor Comisiei de Stat pentru Omologare, cât i la crearea i perfec ionarea altor tipuri noi de ovine.

Monografia va fi de folos unui cerc larg de speciali ti, precum i tinerilor cercet tori la ini ierea i organizarea altor, nu mai pu in importante, cercet ri teoretice i aplicative în domeniul selec iei ovinelor Karakul i altor specii de animale.

Vladimir Radionov – doctor habilitat în tiin e agricole,
Facultatea de Zootehnie i Biotehnologii,
Universitatea Agrar de Stat din Moldova